

خیال و نیت چگونه می‌توانند به ما در مسیر زندگی کمک کرده یا از اهداف دورمان کنند؟

خیال و نیت؛ ابزاری برای حرکت پرقدرت به سمت رسیدن به اهداف

تا به حال پیش آمده که آرزو کنید از محدودیت‌های دنیا فراتر بروید؟ احساس کنید زندگی می‌تواند معنای عمیق‌تری داشته باشد؟ خیال و نیت سازنده دقیقا ابزارهایی هستند که می‌توانند این رویاها را برای شما محقق کنند و یا اگر خیالات و نیت سازنده و مثبت نباشند، می‌توانند به طور کلی شما را از اهدافتان دور کنند.

زندگی ما انسان‌ها جریانی پیچیده است که در کنار محدودیت‌ها، فرصت‌های رشد خاص خود را دارد. در چنین جهانی که در چهارچوبی از زمان و مکان محدود است، این سؤال مطرح می‌شود که چگونه می‌توان فراتر از عمل‌های محدود خود، به رشد و تعالی روحی و انسانی رسید؟ آیا تا به حال شده که دلتان بخواهد با دارایی‌هایی بیش از آنچه که با اعمالتان به دست آورده‌اید، وارد آخرت شوید؟ اما چطور می‌توان به این خواسته رسید؟ خیال و نیت سازنده چه نقشی در این مسیر ایفا می‌کنند؟

در دروس گذشته گفتیم که انسان به‌عنوان موجودی محدود در زمان و مکان، نمی‌تواند به همه خواسته‌هایش در دنیا برسد؛ اما نیت و خیال سازنده میان‌بری برای آزادسازی ذهن و باطن از محدودیت‌های این دنیا است. تخیل و نیت، دو قوه بنیادی هستند که می‌توانند ما را از پایین‌ترین درجه‌های کمال به بالاترین مراتب رشد انسانی برسانند. به عبارتی ما از طریق خیال و نیت سازنده، راهی جدید برای نزدیکی به کمال و مقام انسانی پیدا می‌کنیم. این دو نیرو ما را به افق‌هایی از رشد می‌رسانند که فراتر از توانایی‌های عملی ماست.

تا چه اندازه می‌توان با ابزار خیال و نیت، روح خود را به سمت مراتب والای انسانی سوق داد؟ در این مقاله، به جایگاه و تاثیر خیال و نیت سازنده در زندگی می‌پردازیم و بررسی می‌کنیم که چگونه این دو ظرفیت درونی به ما کمک می‌کنند تا فراتر از محدودیت‌های جسمی و اعمال‌مان، به کمال انسانی دست یابیم.

نقش خیال در رشد انسانی

گفتیم که خیال و نیت سازنده دو ابزار مهم در رشد انسانی ما هستند، در این بخش می‌خواهیم به بررسی نقش خیال در این مسیر بپردازیم. خیال، یکی از قدرت‌های باطنی ماست که نقشی اساسی در رشد و تربیت ما دارد. قدرت تخیل مثبت، با فعال‌سازی لایه‌های ذهنی و روانی، زمینه‌ای ایجاد می‌کند که بتوانیم در ذهن خود آزادانه به آرزوها، ارزش‌ها و افکار والا اندیشیده و آن‌ها را در خود پرورش دهیم. این نوع خیال، فراتر از تصورات ساده و خیالات گذرا بوده و به ما توانایی تصویرسازی ذهنی از اهداف و خواسته‌های خود را می‌دهد که می‌تواند نقشه‌ای روشن و هدفمند برای آینده‌مان ترسیم کند.

از منظر تربیتی، خیال مثبت می‌تواند پلی میان خواسته‌های قلبی و اعمال‌مان باشد. دین اسلام به خیال مثبت به‌عنوان موتور برای حرکت قلب و تربیت نفس می‌نگرد.^۱ تصویرهای ارائه‌شده در قرآن از بهشت و جهنم، نمونه‌ای از تبیین تربیتی خداوند است که از قدرت تصور انسان برای ایجاد گرایش به خوبی‌ها و دوری از بدی‌ها بهره می‌برد. هدف از به‌تصویر کشیدن نعمت‌های بهشت این است که ما با تخیل این تصاویر، سطح انگیزش خود را افزایش داده و مسیر زندگی‌مان را به سوی تعالی انسانی تغییر دهیم. همچنین این فکر کردن به ویژگی‌های بهشت ما را از مادیات دنیا فراتر برده و باعث می‌شود انگیزه پرهیز از دنیاپرستی

^۱. حضرت علی (علیه‌السلام) در یکی از خطبه‌های خود به این مسئله پرداخته‌اند و فرموده‌اند: «اگر با چشم دل به زیبایی وصف‌شده از بهشت بنگری، نفس تو از شهوت‌های دنیوی و ظاهر فریبنده آن دل می‌کند و به سوی لذاتی بالاتر جذب می‌شود.» (نهج البلاغه، ترجمه فیض، خ ۱۶۴)

در وجودمان تقویت شود. خیال سازنده نه تنها ما را از حالت سطحی‌نگری و غرق شدن در امور مادی رها می‌کند، بلکه فرصتی فراهم می‌آورد تا میان آنچه انجام می‌دهیم (عمل بیرونی) و آنچه قصد و هدف اصلی‌مان است (نیت درونی)، ارتباطی هماهنگ و معنادار شکل گیرد. این قدرت درون‌زا، اگر به‌درستی هدایت شود، ظرفیت آن را دارد که انسان را به جایگاه‌های والا در بعد انسانی برساند.

از طرف دیگر خیال مثبت، قدرت تغییر نفس ما را داشته و فضایی ایجاد می‌کند که بتوانیم در ذهن خود به آرزوها، ارزش‌ها و افکار انسانی فکر کرده، آن‌ها را پرورانده و حتی از این خیالات برای برقراری ارتباط قلبی با خداوند و اهل بیت (علیهم‌السلام) بهره ببریم. خیال سازنده، توانایی قدرت تصور مثبت را در ما تقویت کرده و قادرمان می‌سازد تا آینده‌ای روشن‌تر و هدفمندتر برای خود ترسیم کنیم. همچنین به ما کمک می‌کند تا امید و انگیزه را در لحظه‌های دشوار زنده نگه داشته و با تصویرسازی ذهنی به پرورش و تربیت درونی خود بپردازیم.

نیت چگونه باعث رشد انسانی ما می‌شود؟

در ادامه بررسی خیال و نیت سازنده، به نیت می‌رسیم. بر اساس آموزه‌های دینی، انسان‌ها در روز قیامت با نیت‌هایشان محشور می‌شوند.^۲ در تعریف نیت باید بگوییم که نیت چیزی معادل آرزو یا تصمیم نیست؛ بلکه پایه‌ای برای رشد درونی ماست که به شخصیت‌مان عمق می‌دهد. نیت همان چیزی است که ظاهر ما را تحت تاثیر قرار داده و آنچه در باطن‌مان شکل می‌گیرد را در قالب اعمال نمایان می‌کند؛ برای مثال، کسی

۲. حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم): «يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى نِيَّاتِهِ؛ مردم مطابق نیت‌های خود محشور می‌شوند.» (کنز العمال، ۷۲۴۵)

که نیت کمک به دیگران دارد، رابطه‌ای بین نیت خود و عملش ایجاد می‌کند که منجر به ایجاد شخصیتی مهربان و اجتماعی می‌شود.

برخلاف ظاهر عمل که ممکن است میان افراد مختلف مشابه باشد، نیت همان چیزی است که ارزش واقعی عمل را تعیین می‌کند. به عنوان مثال، عملی که به ظاهر خیر است اما از نیتی ناخالص و سطحی سرچشمه گرفته، نه تنها اثر ندارد، بلکه ممکن است ما را از رشد انسانی نیز بازدارد. از این رو، نیت را می‌توان مانند عدد «یک» دانست که به صفرهای اعمال ما ارزش می‌دهد؛ چرا که بدون نیت، حتی بزرگ‌ترین اعمال نیز بی‌ارزش خواهند بود.

نیت حتی در نبود شرایط مناسب برای عمل، باز هم می‌تواند انسان را به رشد برساند. این بدان معناست که نیت صادقانه، فارغ از نتیجه عمل، انعکاسی از میل درونی ماست و می‌تواند به تنهایی انگیزه‌ای برای تغییر و تعالی ایجاد کند.

نیت مثبت و سازنده می‌تواند به زندگی روزمره ما معنا و ارزش بیشتری بدهد. برای مثال، فردی که کارهای عادی روزانه مانند کمک به دیگران یا تربیت فرزندانش را با نیت تقرب به خداوند یا خدمت به خلق انجام می‌دهد، از این اعمال ساده آثاری عمیق‌تر و گسترده‌تر از دیگرانی که همین کارها را بدون نیت تقرب انجام می‌دهند، به دست می‌آورد. نیت بلند و مثبت، ارزش اعمال ما را چند برابر می‌کند؛ در حقیقت، نیت‌ها با بزرگ کردن روح، ما را از شکایت‌ها، خستگی‌ها و وابستگی‌های زندگی می‌رهانند. انسانی که دغدغه‌های انسانی دارد، به فردی گره‌گشا تبدیل می‌شود. چنین انسانی، حتی اگر عملاً فرصت تحقق تمام نیت‌هایش را پیدا نکند، به دلیل بازتاب این نیت‌ها در شخصیت و خواب و بیداری‌اش، مسیری روشن‌تر به سوی قرب الهی پیدا می‌کند.

از سوی دیگر، کسانی که نیت‌های عمیق و هدفمند در زندگی دارند، حتی در مواجهه با موانع و شکست‌ها، آرام‌تر و مقاوم‌تر عمل می‌کنند؛ چرا که آن‌ها می‌دانند نیتشان فراتر از دایره محدود زندگی دنیایی بوده و در راستای اهداف والاتری تنظیم شده است.

نکته دیگر اثر نیت بر [باطن](#) و شخصیت ماست. نیت، برخلاف عمل که نتیجه‌ای بیرونی دارد، اثری عمیق‌تر و باطنی بر فرد می‌گذارد. هر بار که انسان نییتی نیک در دل داشته باشد، باطن او شکلی متناسب با آن نیت را به خود می‌گیرد.

خیال و نیت سازنده دو قدرت بنیادین انسانی هستند که نقش مهمی در رشد و تعالی روحی ایفا می‌کنند. خیال سازنده، با تصویرسازی مثبت، فضایی ذهنی خلق می‌کند که انسان را به سمت اهداف والا و آرزوهای بلند سوق می‌دهد. در مقابل، نیت سازنده به اعمال انسان ارزش داده و از طریق تنظیم اهداف درونی، او را به رشد معنوی و اخلاقی نزدیک می‌کند. در این مقاله به بررسی تاثیر خیال و نیت سازنده بر زندگی انسان پرداختیم و نشان دادیم چگونه این دو ابزار درونی می‌توانند به ما کمک کنند تا فراتر از محدودیت‌های مادی، در مسیر کمال گام برداریم.